

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

II. ÚS 443/08-16

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí senátu 27. novembra 2008 predbežne prerokoval sťažnosť J. P., P., a M. P., P., zastúpených advokátkou JUDr. M. K., P., vo veci namietaného porušenia základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a práva na prejednanie veci v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Okresného súdu Trnava v konaní vedenom pod sp. zn. 4 T 39/2000 (pôvodne pod sp. zn. 1 T 9/95 a neskôr pod sp. zn. 4 T 104/97) a takto

r o z h o d o l :

Sťažnosť J. P. a M. P. o d m i e t a .

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 4. apríla 2008 doručená sťažnosť J. P., P. (ďalej len „sťažovateľ“), a M. P., P. (ďalej len „sťažovateľka“, spolu len „sťažovatelia“), ktorou namietali porušenie svojho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práva na prejednanie veci v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) postupom Okresného súdu Trnava (ďalej len „okresný súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 4 T 39/2000 (pôvodne pod sp. zn. 1 T 9/95 a neskôr pod sp. zn. 4 T 104/97).

Z obsahu sťažnosti vyplynulo najmä, že: «...Sťažovatelia sú odsúdenými v trestnej veci pre trestný čin krádeže spolupáchateľstvom podľa § 9 ods. 2, § 247 ods. 1 písm. b) ods. 3 písm. c) Trestného zákona účinného do 31. 12. 2005, v trestnej veci vedenej Okresným súdom Trnava, pod sp. zn. 4T/39/2000 (pôvodne pod sp. zn. 1T/9/1995 pri podaní obžaloby a neskôr pod sp. zn. 4T/104/97 pri prvom odsudzujúcom rozsudku).

Vo veci Okresný súd Trnava konal neefektívne. Z celého priebehu konania a zo súdneho spisu je zrejmé, že od podania obžaloby po právoplatné rozhodnutie uplynulo viac ako 13 rokov. Len obdobie od zrušenia rozsudku Najvyšším súdom SR do opätovného prejednávania veci Okresným súdom Trnava je viac ako 7 ročné.

U sťažovateľov spôsobil takýto postup Okresného súdu Trnava osobné problémy, viedol k obmedzeniu ich plnohodnotného života vo vzťahu k otázke viny alebo neviny a ďalšej sebarealizácie.

Neefektívny postup Okresného súdu Trnava spôsobil u sťažovateľov psychickú ujmu a napätie, ktoré vyvrcholili rozvodom ich manželstva ako výsledok neunesenia záťaže akou bolo zdlhavé prejednávanie ich veci zo strany Okresného súdu Trnava bez možnosti žitia riadneho, či už samostatného alebo spoločného, spoločenského života. I keď existuje právoplatný odsudzujúci rozsudok sťažovatelia trvajú na tom, že sa nijakých trestných činov nikdy nedopustili. Napriek tomu rozmer zásahu do ich životov, osobností a psychiky si možno iba ťažko predstaviť. Sťažovatelia prišli o spoločný rodinný život (rozvod v roku 1997), priateľov, prácu, česť, dobré meno.

Okresný súd Trnava svojou neefektívnou činnosťou a nečinnosťou spôsobil prieťahy takmer v dvoch tretinách celého trvania konania. ...

a) Predmetom konania pred Okresným súdom Trnava bol trestný čin krádeže spolupáchateľstvom podľa § 9 ods. 2, § 247 ods. 1 písm. b) ods. 3 písm. c) Trestného zákona účinného do 31. 12. 2005. Ide o bežnú agendu Okresných súdov a z obsahu súdneho spisu nevyplýva žiadna skutočnosť svedčiaca o právnej zložitosti veci a taktiež o jej faktickej zložitosti vyžadujúcu si vykonanie rozsiahlejšieho dokazovania. ...

b) Správanie sťažovateľov ako účastníkov konania (obžalovaní) je druhým kritériom pri rozhodovaní o tom, či v konaní došlo k zbytočným prieťahom. Sťažovatelia žiadnym úkonom neprispeli k prieťahom alebo k spomaleniu postupu Okresného súdu Trnava, skôr

naopak, zúčastňovali sa riadne všetkých pojednávaní; obžalovaný nemá ustanovenú povinnosť aktívne prispievať k urýchleniu trestného konania.

c) Tretím kritériom, podľa ktorého ústavný súd hodnotí zbytočné prietahy, je postup Okresného súdu Trnava.

Postup Okresného súdu Trnava je možné jednoznačne v tejto veci považovať za zbytočné prietahy v konaní nesmerujúce k odstráneniu právnej istoty a dočkaniu sa zákonného právoplatného rozhodnutia. Nečinnosť a neefektívnu činnosť Okresného súdu Trnava nemožno podľa názoru sťažovateľov ničím ospravedlniť.

Neodôvodnené prietahy, ktorým sa konanie nezmyselne predĺžilo (s prihliadnutím na riadny život sťažovateľov počas celého 14 ročného obdobia počas, ktorého bolo proti sťažovateľov vedené trestné stíhanie), spôsobené najmä 3 a pol ročným odstupom od podania obžaloby dňa 05. 01. 1995 až po právoplatný odsudzujúci rozsudok Okresného súdu Trnava zo dňa 05. 06. 1998, č. k. 4T/104/97 a v neposlednom rade 8 ročným odstupom od zrušenia predmetného rozsudku uznesením Najvyššieho súdu Slovenskej republiky zo dňa 20. 01. 2000, č. k. 3Tz/23/99 z dôvodu porušenia zákona v neprospech sťažovateľov cez odsudzujúci rozsudok Okresného súdu Trnava zo dňa 05. 06. 2007, č. k. 4T/39/00 opätovne zrušený uznesením Krajského súdu v Trnave zo dňa 11. 12. 2007, č. k. 3To/89/2007-873 z dôvodu použitia nesprávneho právneho predpisu a nedostatkov odôvodnenia tohto rozsudku, ktoré založili dôvod pre jeho zrušenie, pretože bol nezrozumiteľný a nepreskúmateľný, až po právoplatný odsudzujúci rozsudok Okresného súdu Trnava zo dňa 13. 03. 2008, č. k. 4T/39/00h, viedli k porušeniu základného práva na prerokovanie veci sťažovateľov bez zbytočných prietahov.

Sťažovatelia majú za to, že Okresný súd Trnava v celkovom vyše 13 ročnom súdnom konaní nekonal takmer 9 rokov, čím porušil základné právo sťažovateľov, aby sa ich vec prerokovala bez zbytočných prietahov v spojení s právom, aby ich vec bola spravodlivo a v primeranej lehote prejednaná nezávislým a nestranným súdom.

Okresný súd Trnava nekonal riadne, a keď konal tak nesprávne až sťažovatelia si dovoľia tvrdiť neodborne, výsledkom čoho bol zrušený právoplatný rozsudok Najvyšším súdom SR a zrušený ďalší rozsudok Krajským súdom v Trnave, pričom tieto boli zrušené z procesných dôvodov a vec opätovne vrátená Okresnému súdu Trnava, čím takýmto postupom spôsobil zbytočné prietahy, a tieto spôsobené prietahy v súdnom konaní

vedeného pod sp. zn. 4T/39/2000 Okresným súdom Trnava sú porušením základného práva sťažovateľov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy SR a práva na prejednanie ich záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd. ...

Neúmerná dĺžka trestného konania v tomto prípade priniesla pre sťažovateľov právnu neistotu ich postavenia v spoločnosti, ako i postavenia osobného. ...

Podľa názoru sťažovateľov Okresný súd Trnava je a bol povinný pristupovať s mimoriadnou starostlivosťou ku všetkým konaniam, osobitne trestným, v ktorých už bolo právoplatne rozhodnuté a pri ktorých Najvyšší súd SR následne po uplatnení mimoriadnych opravných prostriedkov vyslovil vo svojom rozhodnutí názor, že v nich došlo v priebehu predchádzajúceho konania k porušeniu zákona v neprospech obžalovaných (účastníkov konania), ktorá zaručí urýchlené vynesenie spravodlivého rozhodnutia vo veci spôsobilého aspoň čiastočne kompenzovať ujmu, ktorá bola obžalovaným spôsobená nezákonným rozhodnutím.

Táto požiadavka zvlášť platí v prípade, keď boli obžalovaní nielen právoplatne odsúdení na podmienené tresty, ale si už aj „odpykali“ tresty vo väzbe, ktorá je vždy spojená s citelným zásahom do sféry ich základných práv a slobôd a aj z tohto hľadiska je potrebné, aby Ústavný súd SR hodnotil postup Okresného súdu v označenom, resp. označených) konaní.

...je potrebné, aby Ústavný súd SR zbral do úvahy aj špecifikum trestného konania, že obžalovaný nemá ustanovenú povinnosť aktívne prispievať k urýchleniu trestného konania (napr. sťažovaním sa u predsedu súdu na zbytočné prieťahy v jeho veci) alebo spolupracovať so súdom vo svojej trestnej veci.

Žiadna faktická zložitosť konania nemôže ospravedlniť taký stav, keď sa vo veci právoplatne nerozhodne po uplynutí viac ako 13 rokov od začatia konania (podania obžaloby) a sťažovatelia tým boli dlhodobo vystavení právnej neistote negatívne ovplyvňujúcej ich celý život. ...

Vzhľadom k vyššie uvedenému, žiadame, aby Ústavný súd rozhodol o sťažnosti sťažovateľov takto:

1. Základné právo sťažovateľa v I. rade J. P., na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov v zmysle čl. 48 ods. 2 Ústavy SR a právo na prejednanie jeho záležitosti

v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd, bolo postupom Okresného súdu Trnava porušené.

2. Základné právo sťažovateľa v II. rade M. P., na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov v zmysle čl. 48 ods. 2 Ústavy SR a právo na prejednanie jej záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd, bolo postupom Okresného súdu Trnava porušené.

3. Sťažovateľovi v I. rade J. P. priznáva primerané finančné zadosťučinenie v sume 1.000.000,- Sk..., ktoré mu je Okresný súd Trnava povinný vyplatiť do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

4. Sťažovateľovi v II. rade M. P. priznáva primerané finančné zadosťučinenie v sume 1.000.000,- Sk..., ktorej je Okresný súd Trnava povinný vyplatiť do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

5. Okresný súd Trnava je povinný nahradiť trovy právneho zastúpenia ... v sume 10.928,- Sk advokátke JUDr. M. K., ... do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu. ...»

II.

Podľa čl. 127 ods. 1 ústavy ústavný súd rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Podľa čl. 127 ods. 2 ústavy ak ústavný súd vyhovie sťažnosti, svojím rozhodnutím vysloví, že právoplatným rozhodnutím, opatrením alebo iným zásahom boli porušené práva alebo slobody podľa odseku 1, a zruší také rozhodnutie, opatrenie alebo iný zásah.

Podľa čl. 127 ods. 3 ústavy ústavný súd môže svojím rozhodnutím, ktorým vyhovie sťažnosti, priznať tomu, koho práva podľa odseku 1 boli porušené, primerané finančné zadosťučinenie.

Ústavný súd podľa § 25 ods. 1 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) každý návrh predbežne prerokuje na neverejnom zasadnutí bez prítomnosti navrhovateľa, ak tento zákon neustanovuje inak. Pri predbežnom prerokovaní každého návrhu ústavný súd skúma, či dôvody uvedené v § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde nebránia jeho prijatiu na ďalšie konanie. Podľa tohto ustanovenia návrhy vo veciach, na ktorých prerokovanie nemá ústavný súd právomoc, návrhy, ktoré nemajú zákonom predpísané náležitosti, neprípustné návrhy alebo návrhy podané niekým zjavne neoprávneným, ako aj návrhy podané oneskorene môže ústavný súd na predbežnom prerokovaní odmietnuť uznesením bez ústneho pojednávania. Ústavný súd môže odmietnuť aj návrh, ktorý je zjavne neopodstatnený.

V zmysle konštantnej judikatúry ústavného súdu je dôvodom na odmietnutie návrhu pre jeho zjavnú neopodstatnenosť absencia priamej súvislosti medzi označeným základným právom alebo slobodou na jednej strane a namietaným konaním alebo iným zásahom do takéhoto práva alebo slobody na strane druhej. Inými slovami, ak ústavný súd nezistí relevantnú súvislosť medzi namietaným postupom orgánu štátu a základným právom alebo slobodou, porušenie ktorých navrhovateľ namieta, vysloví zjavnú neopodstatnenosť sťažnosti a túto odmietne (mutatis mutandis I. ÚS 12/01, I. ÚS 124/03).

Zo sťažnosti vyplýva, že sťažovatelia namietajú porušenie svojho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva na prejednanie veci v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru postupom okresného súdu v konaní vedenom pôvodne pod sp. zn. 1 T 9/95 a neskôr pod sp. zn. 4 T 104/97.

Podľa čl. 48 ods. 2 ústavy každý má právo, aby sa jeho vec verejne prerokovala bez zbytočných prietáhov.

Podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru každý má právo na to, aby jeho záležitosť bola spravodlivo, verejne a v primeranej lehote prejednaná nezávislým a nestranným súdom.

Ústavný súd si pri výklade práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov osvojil judikatúru Európskeho súdu pre ľudské práva k čl. 6 ods. 1 dohovoru, pokiaľ ide o právo na prejednanie veci v primeranej lehote, preto v obsahu týchto práv nemožno vidieť zásadnú odlišnosť (napr. II. ÚS 55/98).

1. Podľa konštantnej judikatúry ústavného súdu podstatou, účelom a cieľom práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov je odstránenie stavu právnej neistoty. Ústavný súd preto poskytuje ochranu tomuto základnému právu len vtedy, ak bola na ústavnom súde uplatnená v čase, keď namietané porušenie označeného práva ešte trvalo (napr. I. ÚS 22/01, I. ÚS 77/02, I. ÚS 116/02). Ak v čase, keď došla sťažnosť ústavnému súdu, už nedochádza k namietanému porušovaniu označeného práva, ústavný súd sťažnosť odmietne ako zjavne neopodstatnenú (§ 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde) bez ohľadu na to, z akých dôvodov skončilo toto porušovanie (II. ÚS 139/02).

Zo samotného podania sťažovateľov vyplýva, že napadnuté konanie bolo na okresnom súde právoplatne skončené 13. marca 2008. Sťažovatelia sa napriek tomu na ústavný súd obrátili so svojou sťažnosťou až podaním z 1. apríla 2008, ktoré bolo ústavnému súdu doručené 4. apríla 2008, t. j. v čase, keď porušenie označeného základného práva na súde, ktorý sťažovatelia označili za účastníka konania, už netrvalo a konanie o ich sťažnosti pred ústavným súdom nebolo spôsobilé naplniť účel ochrany, ktorý ústavný súd poskytuje vo vzťahu k právu na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a rovnako aj k právu na prejednanie veci v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru (mutatis mutandis I. ÚS 6/03).

Vzhľadom na uvedené skutočnosti, a pretože sťažovatelia sa v predmetnej veci domáhali ochrany svojho základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru v čase, keď v označenom konaní pred okresným súdom namietané porušenie práva už netrvalo, a teda bola odstránená ich právna neistota, pripadalo do úvahy odmietnutie predmetnej ústavnej sťažnosti aj pre jej zjavnú neopodstatnenosť.

2. Okrem uvedeného podľa § 53 ods. 1 zákona o ústavnom súde sťažnosť podľa čl. 127 ústavy nie je prípustná, ak sťažovateľ nevyčerpal opravné prostriedky alebo iné

právne prostriedky, ktoré mu zákon na ochranu jeho základných práv a slobôd účinne poskytuje a na ktorých použitie je sťažovateľ oprávnený podľa osobitných predpisov.

Ústavný súd v súlade s princípom subsidiarity svojej právomoci podľa citovaného ustanovenia zákona o ústavnom súde v danej veci skúmal, či sú splnené podmienky na konanie pred ním. V nadväznosti na to ústavný súd v súlade so svojou doterajšou judikatúrou vyžaduje, aby v prípadoch sťažností podľa čl. 127 ods. 1 ústavy, v ktorých je namietané porušenie základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov v konaní pred všeobecným súdom, sťažovateľ preukázal aj využitie právneho prostriedku, na uplatnenie ktorého má právo podľa § 17 ods. 1 zákona Slovenskej národnej rady č. 80/1992 Zb. o sídlach a obvodoch súdov Slovenskej republiky, štátnej správe súdov, vybavovaní sťažností a o voľbách prísediacich (zákon o štátnej správe súdov) v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o štátnej správe súdov“) v spojení s § 6 zákona č. 335/1991 Zb. o súdoch a sudcoch v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o súdoch a sudcoch“), t. j. podanie sťažnosti na prietahy v konaní predsedovi prvostupňového súdu.

Ústavný súd už viackrát rozhodol (mutatis mutandis I. ÚS 34/98, I. ÚS 16/99, I. ÚS 21/99), že účelom práva účastníka konania pred všeobecným súdom podať sťažnosť na prietahy v konaní je poskytnutie príležitosti tomuto súdu, aby sám odstránil protiprávny stav zapríčinený porušením základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov. Preto ústavný súd o sťažnosti, ktorou je namietané porušenie základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, koná iba za predpokladu, ak sťažovateľ preukáže, že využil označené právne prostriedky podľa zákona o štátnej správe súdov v spojení so zákonom o súdoch a sudcoch, alebo ak sa preukáže, že sťažovateľ túto podmienku nesplnil z dôvodov hodných osobitného zreteľa (§ 53 ods. 2 zákona o ústavnom súde).

Podľa názoru ústavného súdu sa podanie sťažnosti na prietahy v konaní podľa § 17 ods. 1 zákona o štátnej správe súdov v spojení s § 6 zákona o súdoch a sudcoch naďalej, aj po nadobudnutí účinnosti nového čl. 127 ústavy, zásadne považuje za účinný prostriedok ochrany takých základných práv, ktoré súvisia so základným právom na súdnu ochranu, ako aj so základným právom na konanie bez zbytočných prietahov (napr. IV. ÚS 153/03).

Účinnosť takého právneho prostriedku ochrany pred zbytočnými priet'ahmi v súdnom konaní potvrdzuje aj znenie zákona č. 385/2000 Z. z. o sudcoch a prísediacich a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov, ktorý vo viacerých ustanoveniach zdôrazňuje povinnosť sudcu konať bez zbytočných priet'ahov a ustanovuje za také priet'ahy aj disciplinárnu zodpovednosť [§ 2 ods. 2, § 30 ods. 4, § 52 ods. 1, § 116 ods. 1 písm. b) a § 118 ods. 1 citovaného zákona].

Keďže zo sťažnosti doručenej ústavnému súdu vyplýva, že sťažovatelia - ktorí sú kvalifikovane právne zastúpení - sťažnosť na priet'ahy v konaní nepodali a ani netvrdia, že ju nepodali z dôvodov hodných osobitného zreteľa, a existenciu takýchto dôvodov nemožno vyvodiť ani z obsahu ich sťažnosti (§ 53 ods. 2 zákona o ústavnom súde), ústavný súd opierajúc sa o svoju stabilnú judikatúru (napr. IV. ÚS 44/03, II. ÚS 7/04, II. ÚS 107/04) dospel k záveru, že vzhľadom na okolnosti prípadu niet dôvodu predpokladať, že by využitie sťažnosti podľa § 17 a nasl. zákona o štátnej správe súdov (s účinnosťou od 1. apríla 2005 podľa § 62 a nasl. zákona č. 757/2004 Z. z. o súdoch a o zmene a doplnení niektorých zákonov) neumožnilo účinnú ochranu základného práva sťažovateľov priznaného im podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, a preto podľa § 25 ods. 2 v spojení s § 53 ods. 1 zákona o ústavnom súde bolo potrebné ich sťažnosť odmietnuť aj z dôvodu neprípustnosti.

Vzhľadom na všetky uvedené skutočnosti ústavný súd podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde rozhodol tak, ako to je uvedené vo výrokovej časti tohto rozhodnutia.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 27. novembra 2008